

Puin

Over het boek

Auteur: Beatrijs Peeters

Uitgeverij: De Eenhoorn

Jaar van uitgave: 2020

Over de maker

Beatrijs Peeters (°Mortsel, 1964) woont in Rotselaar en schrijft proza, poëzie en non-fictie. Daarnaast werkt zij voor verschillende uitgeverijen als redacteur, vertaler en ghostwriter én is zij docent aan de academie in Haasrode en Oud-Heverlee en aan het conservatorium in Hasselt. Zij geeft ook privétrainingen om beter te schrijven en begeleidt andere auteurs. Ten slotte werkt ze ook voor Trefwoord, een manuscript-beoordelingsbureau in Vlaanderen. De grootste passie van Beatrijs is schrijven met de pen, haar tweede grootste passie is schrijven met licht, fotografie, dus.

Haar eerste boek dat bij uitgeverij de Eenhoorn verscheen, *Vals nest*, werd in het leesjaar 2017–2018 gelezen in groep 6 van KJV.

(Vrij naar beatrijspeeters.be en eenhoorn.be)

1. VERHAAL

1.1 Samenvatting van het verhaal

Tess werd, samen met haar vader, slachtoffer van een terroristische aanslag in een metrostation. Al snel merkt Tess dat haar vader de aanslag niet heeft overleefd, maar zij wel en ze komt in een overlevingsmodus. Zo snel mogelijk probeert ze de metrotunnel te verlaten en vlucht ze naar het vakantiehuis van haar ouders.

Enmaal daar aangekomen, wordt pas duidelijk hoe groot het effect van de gebeurtenissen op Tess is. Tess slaagt er niet in om zelfs de gemakkelijkste zaken (zoals de verwarming aanzetten) gedaan te krijgen, en is paranoïde. Na enige tijd begint alles vorm te krijgen in Tess' hoofd en beseft ze dat ze haar moeder moet proberen te contacteren. Dit lukt uiteindelijk en zij worden herenigd.

1.2 Personages

Het hoofdpersonage is Tess, via haar komen we de gebeurtenissen te weten en het zijn haar herinneringen, ideeën, emoties die we in het boek lezen. Zij introduceert een aantal andere personages, namelijk haar vriendje Mo en haar mama en papa. Deze personages komen echter niet actief aan bod in het boek. We leren hen enkel kennen door wat Tess over hen zegt.

Tess is de hoofdrolspeler, de protagonist, en is ook een rond karakter ("round character"). Een round character is een personage dat we diepgaand leren kennen in een boek en dat een evolutie doormaakt. De overige personages zijn vlakke karakters ("flat characters"), en we leren hen dus enkel eenzijdig en oppervlakkig kennen.

Tess leren we kennen als angstig, op de vlucht, verward, eenzaam, negatief en zelfs een tikje psychotisch. Ze is nergens op haar gemak, heeft het gevoel dat mensen haar in het oog houden en ze is zo vermoeid en gestresseerd

dat de gemakkelijkste dingen een opgave lijken te zijn. Na de aanslag te hebben overleefd maar haar vader daarin verloren te hebben, is ze halsoverkop en volledig in paniek naar het vakantiehuis van haar ouders gevlucht. Ze kan helemaal nog niet helder denken, wat nogal wiedes is na alles wat ze meegemaakt heeft. Hoewel dit niet zo vermeld of geïnsinueerd wordt in het boek, is het goed mogelijk dat Tess aan PTSS (posttraumatische stress-stoornis) lijdt (verdere bespreking onder “Thema’s”).

Mo is een tijdje het vriendje van Tess geweest. Op pagina 45–46 lezen we dit: “Onwillekeurig moest ik aan Mo denken die ‘negers’ siste en misprijzend ‘tsss’ deed met die lekkere lippen van hem. Al wilde ik ze voor geen goud van de wereld nog kussen, ik miste ze. Ik miste het begin, de verliefdheid, toen ik nog dacht dat hij iemand anders was.” In deze quote komen we een aantal interessante dingen over hem te weten. Eerst en vooral had Tess een heel ander idee over hem dan hoe hij echt was. Daarnaast komen we ook te weten dat Mo erg rijke ouders heeft en dus geen ‘arme vluchteling’ is, zoals Tess het op pagina 54 zelf verwoordt: zijn vader is een succesvolle businessman en Mo heeft dan ook voldoende zelfvertrouwen. Hoewel hij nieuw op school is, heeft hij enorm veel succes en is hij erg populair: “Mo kreeg horden meisjes achter zich aan, en ook de boys wilden niets liever dan in zijn licht te vertoeven. Als hij lachte – o, wat kon hij heerlijk lachen, uitgelaten en met lange uithalen die tot diep in zijn buik gleden – lachte iedereen met hem mee, als hij iets zei werd er naar hem geluisterd, als hij zich ergens in smeedde deed hij dat voor de volle honderd procent. Iedereen wilde hem wel in zijn team, of het nu hockey, debat of scheikunde was.” (p.53)

Al snel merken we dat de liefde voor haar papa groter is dan de liefde van Tess voor haar mama. De herinneringen aan haar vader die ze ophaalt, zijn bijna uitsluitend positief: zo spreekt ze over hem als “Papa Goedzak” (p.10) en liefkozend ook als “Papa Kluns” (p. 16). Ook heeft ze mooie herinneringen aan de muziek die hij speelde (hij was beroepspianist), de autorijlessen die ze van hem kreeg, zijn humor op tijd en stond (“En nu iets om te lachen” (p.42)) en zijn bemiddelingen tussen Tess en haar mama. Door al deze zaken kunnen we concluderen dat Tess wellicht een ‘papa’s-kindje’ is. Het is tijdens één van zijn pogingen om te bemiddelen tussen Tess en haar mama, nadat ze een stevige ruzie hebben gehad, dat Tess’ papa om het leven komt door de terroristische aanval: Tess en haar papa nemen namelijk samen de metro naar mama’s werk om daar samen te lunchen en alles uit te praten.

Over Tess’ mama lezen we wat negatievere zaken: de twee lijken wel water en vuur, twee tegenovergestelden die daardoor niet goed met elkaar kunnen overeenkomen. Al vrij vroeg in het boek, op pagina 16, komen we dit te weten: “Mama wijst je terecht. Natuurlijk. Altijd een repliek klaar. Terwijl je het niet eens zo bedoelde.” Vanaf pagina 39 wordt het geleidelijk aan duidelijk dat er echt een kink in de kabel zit tussen Tess en haar mama: “Mama weer. Ik wil haar niet in mijn kop. Wij zijn boos op elkaar, toch? Nu nog meer. Nu komt het nooit meer goed.”. Pas op pagina 90–91 komen we te weten waarom het zo is mis gegaan: tijdens de geschiedenisles gaf Tess een presentatie over een zelf uitgevonden politieke partij en de standpunten ervan; op hetzelfde moment verschijnt op sociale media dat Tess’ mama haar ideeën heeft overgenomen en ze naar buiten heeft gebracht waardoor Tess vooraan in de klas, waar iedereen bij is, vernederd wordt. Hoewel het schuldgevoel tegenover haar ouders bijzonder groot is, blijven ook de misprijzende blikken van haar klasgenoten steeds door haar hoofd dwalen: “Mama. Ik had het eerder moeten oplossen, ik had niet zo boos mogen zijn. Als we niet naar de stad hadden gemoeten, dan – Ik schud mijn hoofd. Kon ik het maar leegschudden. Maar Muriel en haar uitgestoken hand met de telefoon erin vaart alweer mijn geheugen binnen.” (p.90). Op het einde van het verhaal worden Tess en haar mama opnieuw verenigd, het is een innig moment waarop de emoties hoog oplopen en de twee duidelijk dankbaar zijn dat ze elkaar nog hebben en niet verloren zijn: “Mama. Ik verdwijn in haar armen, wil als een baby worden gewiegd [...], ze drukt me bijna plat en dan kust ze me op mijn wangen en mijn voorhoofd en mijn mond en mijn neus en mijn handen en ze drukt me opnieuw tegen zich aan en ze prevelt, kreunt, zucht aan een stuk door: “Mijn kind, mijn kind, mijn liefste kind.” (p.107)

- Welke personages leren we kennen in het verhaal?
- Leren we deze personages allemaal even goed kennen, of sommigen van hen ook oppervlakkig? Wie komt slechts oppervlakkig voor?
- Hoe zou je Tess omschrijven in een aantal woorden? Waarom?

- Kan jij je inleven in het hoofdpersonage en in haar gevoelens en ideeën? Waarom (niet)?
- Waaraan merk je dat Tess een vreselijke gebeurtenis heeft meegemaakt?
- Hoe zou je de band omschrijven tussen Tess en haar papa? En tussen Tess en haar mama?
- Heb jij, net zoals Tess, een betere band met één van je ouders? Vind je dat oké, of vind je dat vervelend?
- Heb je ooit al het gevoel gehad dat iemand toch anders is dan je eerst dacht (zoals Tess bij Mo)? Hoe kwam dat?

1.3 Titel

De titel van dit boek is vrij rechttoe rechtaan gekozen en verwijst naar het leven van het hoofdpersonage na de dramatische gebeurtenissen. Haar leven ligt volledig in puin en alles wat voordien vanzelfsprekend en vertrouwd was, is dat nu niet meer.

- Waarnaar verwijst de titel *Puin*, volgens jou?
- Vind je deze heel korte en vrij directe titel goed gekozen, of niet? Waarom (niet)?
- Zou jij deze titel zelf ook gekozen hebben, mocht je de auteur van het boek zijn, of niet? Waarom (niet)?
- Welke titel zou jij kiezen, mocht je auteur van het boek zijn?

1.4 Structuur

Het boek wordt in twee delen opgedeeld: deel 1 en deel 2.

Deel 1 start in *media res*, in het midden van het verhaal: we worden dus bijna letterlijk in het verhaal gegooid, zonder enige introductie, zonder verdere informatie. “Het grote luik van de veerboot schuift langzaam open. Lucht. Je wilt lucht. Weg uit deze metalen buik vol grommende motoren, weg van het gele zwaailicht dat je terugzuigt naar je vertrekpunt, naar –” (p.5) Dit zorgt ervoor dat we nog niet goed begrijpen wat er aan de hand is en dat we het zoeken hebben naar wat er is gebeurd; een handig middel van de auteur om de spanning vanaf het prille begin erin te krijgen.

In deel 2 wordt beetje bij beetje duidelijk hoe het verhaal in elkaar zit en wat er gebeurd is met Tess, het hoofdpersonage. We krijgen heel regelmatig een flash-back, enerzijds naar herinneringen met Tess' ouders, anderzijds naar de aanslag en alles wat kort daarna gebeurd is.

- Hoe is het boek opgedeeld?
- Waarover gaat deel 1, en waarover deel 2?
- Vind jij de opdeling in deel 1 en 2 nuttig, of denk je dat het ook één lang deel of meerdere delen had kunnen zijn? Waarom (niet)?
- Begreep jij in deel 1 al direct waarover het boek ging? Waarom (niet)? Hoe komt dat, denk je?
- Welk deel vond jij het aangenaamst om te lezen? Waarom?

1.5 Stijl

Het boek leest razendsnel, en dat is grotendeels te danken aan de flitsende, snelle schrijfstijl. Kijk ook maar eens naar het aantal pagina's en hoe dun het boek is: het verhaal wordt in een snel tempo verteld. Dat snelle tempo vertaalt zich in korte, krachtige zinnen die vaak ook acties beschrijven.

- “Een bocht. Je schakelt. Er kraakt iets, de auto maakt een schuiver, de rand van de weg komt naar je toe. De vangrail, die geen vangrail is, maar een paar hoopjes stenen.” (p.6)
- “De trein. De ogen. De tunnel. De rook. De schoten. Papa. Papa. Papa.” (p.31)
- “Papa geloofde wel nog dat er iets was. Toch? Is hij hier nu? Vlakbij? Vlak bij mij?” (p.50).

- Vind jij dat het boek snel leest? Waarom (niet)? Hoe komt dat, denk je?
- Lees je veel lange beschrijvingen in het boek, of wordt er meer gefocust op de acties en gebeurtenissen? Zijn de zinnen kort of heel lang?

Daarnaast verwoordt Tess haar gevoelens en ideeën soms op een harde manier en maakt ze gebruik van negatieve en zwartgallige woorden, metaforen en beeldspraak. Door dit taalgebruik wordt alles natuurlijk versterkt: de

verwardheid van Tess, haar eenzaamheid en het gevoel verloren te zijn, de aanslag die haar leven compleet overhoop gegooid heeft. Vooral in deel 1 krijgen we dit soort beschrijvingen.

- “Natuurlijk weten ze ervan. Nieuws raast, spat open als een vuurpijl.” (p.5)
- “De zon zakt, rekt de schaduwen uit, de lantaarnpaal aan de overkant van de straat kruipt als een slang over de weg.” (p.10)
- “Terwijl je registreert dat de ander vlucht, wegritselt als een woelrat, snijdt een scherp herinnering je hoofd open.” (p.12)
- “In je borst beukt een bulldozer, stort een flatgebouw in, bijt een leeuw je strot over.” (p.27)

1.6 Vertelperspectief

Het vertelperspectief is verschillend in de twee delen. In het eerste deel wordt alles verteld vanuit een je-perspectief; dit is iets wat we niet zo vaak tegenkomen in romans. Het lijkt wel alsof het een ik-personage is dat vervreemd is van zichzelf. Op zich klinkt dat nog niet zo gek want Tess is er op dat moment net in geslaagd om te vluchten na de terroristische aanslag en beseft nog niet volledig wat haar is overkomen. In het tweede deel verandert het je-perspectief naar een belevende ik-verteller: deze verteller vertelt over de gebeurtenissen die op dat moment plaats vinden. Deze overgang van vertelperspectief is voor sommige lezers misschien subtiel, maar het verandert de leesbeleving wel: in het eerste deel is er een grote afstand tussen de lezer en de verteller terwijl we ons in het tweede deel meer en beter kunnen inleven in het ik-personage.

- Hebben deel 1 en deel 2 hetzelfde vertelperspectief?
- Vind je dat het boek anders leest door het vertelperspectief? Waarom (niet)?
- Welk vertelperspectief vind jij het aangenaamst om te lezen?

1.7 Genre

Puin is een psychologische thriller: in tegenstelling tot een gewone thriller, die focust op spannende acties en een onverwachts plot, draait een psychologische thriller rond het hoofdpersonage en hoe hij/zij omgaat met de situatie.

- Tot welk genre behoort dit boek, denk je? Waarom?
- Vind je dit een leuk genre om te lezen? Waarom (niet)?

2. VERWERKING

2.1 Thema's

Het thema waarrond heel het boek opgebouwd is, is de terroristische aanslag en de consequenties daarvan bij een slachtoffer. Vermits het boek in media res start, komen we al snel in de verwarde, angstige geest van Tess terecht. Hoewel we op dat moment nog niet weten wat er gaande is, beseffen we wel dat er niet zomaar een akkefietje gebeurd is.

Op pagina 71 krijgen we opeens een exacte beschrijving van het moment waarop de aanslag wordt gepleegd. Zelfs al weet je als lezer al vroeger dan deze pagina wat er gebeurd is, toch grijpt deze beschrijving je even naar de keel. “Mannen. Donkere ogen. Donker, maar iets zachts ook, denk ik nog, maar dan opeens lijken ze alleen maar leeg. De man opent zijn mond, schreeuwt iets, een gebed? Een slogan? Hij steekt zijn vuist omhoog, daarin zit iets, een apparaatje, zijn duim kromt zich, zijn ogen lijken uit te puilen nu.” (p.71)

Automatisch denken we hierbij aan de terroristische aanslag in de luchthaven van Zaventem en in het metrostation Maalbeek van 22 maart 2016. Zoiets leek voor velen onder ons een ver-van-mijn-bed-show en toch: opeens gebeurde dit, zo dicht bij huis op een plek waar iedereen wellicht wel al eens geweest is.

- Over welk thema gaat dit boek?
- Vind je dit een interessant, moeilijk, ... thema om over te lezen? Waarom (niet)?
- Heb je nog al een boek over dit thema gelezen? Zo ja, welk boek? Kan je er iets over vertellen?
- Vind je de manier waarop de auteur de aanslag beschrijft aangrijpend? Waarom (niet)?

- Dacht jij, terwijl je las, ook aan de aanslagen die in ons land in 2016 hebben plaats gevonden?
Wat herinner jij je nog van deze aanslagen?

We vermeldden hierboven al dat de kans dat Tess aan PTSS lijdt, door wat gebeurd is, reëel is. Zo heeft ze regelmatig flash-backs en nachtmerries en lukt het haar ook niet om eenvoudige zaken (de verwarming aanzetten, boodschappen doen, ...) op een rustige manier tot een goed einde te brengen. Ook schrikt ze erg snel in het vakantiehuisje en is ze extra waakzaam (ze barricadeert het schuifraam, bijvoorbeeld).

Tip! Lieve Blancquaert maakte recent de reeks "En toen was het stil" waarin ze met een aantal slachtoffers van de aanslagen in Zaventem spreekt. Voor deze tv-reeks maakt ze ook enkele portretten van de personen die ze interviewde. Het zijn heel serene portretten die je doen stil staan bij het leed dat veroorzaakt werd. De driedelige docureeks kan je gratis herbekijken op vrt.nu en de foto's kan je terugvinden op de website van Lieve Blancquaert. Voor de juryleden is het misschien niet altijd even makkelijk om zich in te leven in de situatie van zo'n slachtoffer. Deze foto's of een stukje uit de docureeks kunnen misschien helpen om hen hierover te laten spreken.

2.2 Promotiefilmpje

Op de website www.beatrijspeeters.be vind je onder de rubriek 'Nieuws' een kort promotiefilmpje voor dit boek. Het filmpje toont enkele woorden en vragen, die begeleid worden door foto's. De insteek ervan is vooral om de lezer te laten nadenken: waar was jij, hoe heb jij dit ervaren?

Tip! Start de bespreking van dit boek met het promotiefilmpje. Het geeft een visueel en daardoor aantrekkelijk beeld van de belangrijkste thema's uit het boek en het filmpje toont enkele vragen die de juryleden direct kunnen beantwoorden. Je kan er ook voor kiezen om het filmpje vooraf te laten zien, als voorproefje van wat volgt.

3. VERDER LEZEN

- Het zusje van / Carlie Van Tongeren (Blossom Books, 2020)
-

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de juiste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.